

SCI-CONF.COM.UA

PERSPECTIVES OF CONTEMPORARY SCIENCE: THEORY AND PRACTICE

**PROCEEDINGS OF IX INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OCTOBER 14-16, 2024**

**LVIV
2024**

PERSPECTIVES OF CONTEMPORARY SCIENCE: THEORY AND PRACTICE

Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference

Lviv, Ukraine

14-16 October 2024

Lviv, Ukraine

2024

UDC 001.1

The 9th International scientific and practical conference “Perspectives of contemporary science: theory and practice” (October 14-16, 2024) SPC “Sci-conf.com.ua”, Lviv, Ukraine. 2024. 1438 p.

ISBN 978-966-8219-88-7

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Perspectives of contemporary science: theory and practice. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-perspectives-of-contemporary-science-theory-and-practice-14-16-10-2024-lviv-ukrayina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: lviv@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2024 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2024 Authors of the articles

230. *Гончаренко В. І., Лопата В. В.* 1180
 ФІНАНСОВІ РИНКИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ЯК ІНВЕТОРИ РЕАГУЮТЬ НА ГЕОПОЛІТИЧНІ РИЗИКИ ТА ЗМІНИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
231. *Децик О. І., Березюк С. І.* 1186
 СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА
232. *Дмитрашко Л.* 1191
 ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО УМОВ ПРОГРАМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (INTERREG)
233. *Довженко А. О., Дяченко А. К.* 1196
 ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ
234. *Задорожна А. В., Балух Б. І.* 1202
 СМАРТ ЕНЕРГЕТИКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАЙНІНГУ КРИПТОВАЛЮТ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ
235. *Ковальова Т. В., Шагун Є. М.* 1209
 РЕФОРМА ЗВІТНОСТІ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ
236. *Козьмук Н. І., Кузьменко Д. М.* 1215
 СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ
237. *Кременецька М. Л.* 1218
 ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНІ
238. *Павлюк Т. І., Проценко М. А.* 1223
 БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕ В УКРАЇНІ
239. *Погріщук О. Б., Щербич В. В.* 1231
 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ
240. *Познякова А. С., Тарасова К. І.* 1238
 ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЗАСОБІВ НА РОЗДРІБНОМУ ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ
241. *Сарахман О. М., Пацула М. А.* 1242
 ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ
242. *Серіков А. В.* 1247
 МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ В ДИНАМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМ

БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕ В УКРАЇНІ

Павлюк Тетяна Іванівна,

к.е.н., доцент

Проценко Марина Анатоліївна,

Студентка

ВТЕІ ДТЕУ

м. Вінниця, Україна

У статті розглядається питання бізнес-середовища в Україні, яке є ключовим для розкриття потенціалу підприємств, підвищення їхньої ефективності та зміцнення економіки. Проаналізовано основні складові бізнес-середовища в країні, включаючи інституційні, нормативно-правові та регуляторні аспекти, що впливають на роботу бізнесу. Виявлено, що проблеми, такі як обмежений доступ до фінансових ресурсів та низька ефективність товарних і фондових бірж, гальмують відродження українського виробництва. Нормативно-правове середовище є недосконалим і малоефективним, тоді як регуляторні умови характеризуються відносною прозорістю та послідовністю державної політики у сфері підприємництва. Автори наголошують, що держава несе відповідальність за створене бізнес-середовище, яке визначає рівень прозорості та ефективності взаємодії між державою і бізнесом.

Ключові слова: Бізнес, бізнес-середовище, інституції, нормативно-правове регулювання, регуляторна політика в сфері підприємництва.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах трансформації економіки України одним із ключових шляхів досягнення стійкого економічного зростання є активізація підприємницької діяльності. Підтримка розвитку бізнесу виступає важливим фактором диверсифікації виробничих процесів та формування інноваційної економіки, здатної протистояти викликам глобалізації. Створення сприятливого бізнес-середовища є основою для реалізації потенціалу підприємств, підвищення ефективності економічної

системи та її стабільності, а також зміцнення конкурентних позицій країни на світовій арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз проблем розвитку бізнесу, процесів його становлення та взаємодії з державними структурами є важливою темою в сучасній економічній науці та практиці України. Серед дослідників, які присвятили свої роботи цій тематиці, варто згадати таких фахівців, як О. Беляєв, В. Бодров, З. Варналій, Л. Воротіна, А. Дідківська, М. Долішній, С. Дрига, Б. Кваснюк, М. Козоріз, В. Кредісов, І. Кузнєцова, Н. Мазій, В. Мандибуря, В. Сизоненко, М. Узунов, А. Шегда та інших. Їхні дослідження охоплюють основні аспекти розвитку бізнесу, підприємницького менеджменту та поведінки, а також підкреслюють важливість розвитку бізнесу як складової ринкової економіки. Окрему увагу приділено питанням державного регулювання та організаційно-економічним механізмам формування бізнес-середовища в Україні. Втім, попри значний внесок вчених, подальшого вивчення потребують питання аналізу бізнес-середовища в Україні, зокрема його основних складових.

Метою статті є дослідження ключових елементів бізнес-середовища в Україні, яке слугує основою для розкриття потенціалу бізнесу та підвищення ефективності національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній науці під бізнес-середовищем розуміється сукупність зовнішніх чинників, що впливають на діяльність підприємства. Серед цих чинників виділяють споживачів, постачальників, конкурентів, державне регулювання, а також соціальні, політичні, технологічні, правові та екологічні аспекти [1, с. 26]. Важливою характеристикою бізнес-середовища є його територіальна цілісність, де суб'єкти господарювання взаємодіють між собою та з інституціями [3, с. 252]. Станом на 1 січня 2024 року в Україні налічувалося понад 1,9 мільйона суб'єктів господарювання. Ці підприємства забезпечували роботу мільйонів працівників та мали значний економічний вплив на ринок. Обсяг реалізованої продукції (товарів і послуг) перевищував 6 трильйонів гривень. Дані свідчать

про стабільну економічну активність, попри виклики, з якими стикається економіка країни [2].

Згідно з визначенням Світового банку, бізнес-середовище охоплює набір інституційних, правових і регуляторних умов, у яких функціонує бізнес [7, с. 62]. Інституційні умови створюються системою регулювання та підтримки підприємницької діяльності, правові — законодавчою базою, яка регулює взаємодію суб'єктів підприємництва, тоді як регуляторні умови визначають прозорість та послідовність державної політики, пов'язаної з ліцензуванням, реєстрацією та сертифікацією бізнесу.

Розвиток бізнес-середовища в Україні був непростим і супроводжувався значними труднощами, зокрема браком поступового накопичення капіталів, розвитку підприємницької культури і стратегічного планування. Українське підприємництво розвивалося без чіткої стратегії співпраці між державою і бізнесом, що призвело до таких негативних наслідків, як:

- спекуляції в процесі реформування відносин власності та проникнення іноземного капіталу в ключові сектори економіки;
- високий рівень корупції та розширення тіньової економіки;
- злиття великого бізнесу з державною владою, що призвело до інтеграції великого капіталу в процес прийняття політичних рішень на шкоду конкурентоспроможності.

Основні елементи бізнес-середовища в Україні характеризуються слабкими інституційними умовами підтримки підприємництва. Комерційні банки мало зацікавлені в довгостроковому кредитуванні бізнесу, а дії держави в цій сфері не відповідають економічним реаліям. Це зумовлює низький рівень задоволеності банківськими послугами серед підприємців, високі процентні ставки, нестабільність валютних курсів та зниження інвестиційної активності.

У 2024 році облікова ставка Національного банку України (НБУ) становить 13,5% [5]. Це свідчить про політику стримування інфляційних процесів, яку обрав регулятор. Хоча така ставка покращує можливості кредитування, все ж вона залишається досить високою, що стримує

довгострокові інвестиції та обмежує розвиток інновацій. Кредити переважно залучаються для короткострокового фінансування обігового капіталу, подібно до ситуації в 2016 році, коли кредитні ставки також були високими.

Щодо товарних бірж, їх діяльність залишається проблемною. Хоча в Україні діє кілька сотень бірж, ефективно функціонують лише одиниці. Обсяг торгів у 2024 році продовжує залишатися невеликим, що впливає на загальний рівень ліквідності та капіталізації фондового ринку, що є схожим до тенденцій попередніх років.

Основними проблемами функціонування фондових бірж є малий обсяг операцій на ринку, що знижує його ліквідність, відсутність прямого зв'язку між цінами на акції компаній і їхньою фінансовою успішністю, що призводить до недооцінки активів, низький рівень капіталізації фондового ринку, а також недосконала нормативно-правова база, яка не відповідає міжнародним стандартам, через що ринок стає непрозорим і обмежується вільний доступ до біржової інформації. Крім того, бракує кваліфікованих професіоналів, таких як інвестиційні компанії, брокери, аналітики та консультанти, що заважає розвитку фондового ринку відповідно до потреб бізнесу.

Серед інших проблем в інституційній підтримці бізнесу можна виділити обмежений доступ до фінансових ресурсів і низьку ефективність роботи товарних і фондових бірж, що перешкоджає відновленню національного виробництва.

Регулювання бізнесу в Україні залишається надмірним, що підтверджується великою кількістю законодавчих актів, які регулюють підприємницьку діяльність. Основними нормативно-правовими документами, що впливають на бізнес, є Конституція України та різноманітні кодекси, зокрема Господарський, Цивільний, Податковий і Митний. Окрім кодексів, існує низка законів, які регулюють різні аспекти господарської діяльності. Значна кількість цих актів є суперечливою та слабо конкретизованою, що ускладнює ведення бізнесу в Україні.

Економічні умови функціонування бізнесу в Україні у 2022-2024 роках

значною мірою визначаються воєнними діями на території країни. Війна спричинила руйнування інфраструктури, падіння промислового виробництва та скорочення споживчого попиту. За даними Міністерства економіки України, падіння ВВП у 2022 році становило понад 30%, що стало найбільшим спадом за роки незалежності [4].

Попри це, бізнес продовжує адаптуватися до нових умов. Зокрема, відбувається переорієнтація на нові ринки та розвиток сектору інформаційних технологій, що залишається одним із найстабільніших джерел доходу для країни. Важливим аспектом є підтримка з боку міжнародних партнерів, які надають кредитні та інвестиційні ресурси, необхідні для відновлення економіки.

Значні проблеми створює фінансова нестабільність. Інфляція та коливання валютних курсів впливають на купівельну спроможність населення та можливості підприємців залучати кредити для розвитку. Відсоткові ставки на кредити для бізнесу залишаються високими, що робить довгострокові інвестиції менш привабливими.

Інституційне середовище для бізнесу в Україні залишається слабо розвиненим. Відсутність ефективної системи підтримки підприємництва призводить до ускладнень у розвитку малого та середнього бізнесу. Проблеми включають складну систему оподаткування, відсутність прозорості у взаєминах між державними інституціями та бізнесом, а також низьку ефективність судової системи.

За даними Світового банку, інституційна підтримка в Україні є критично важливою для забезпечення стабільного розвитку підприємництва [6].

У 2022-2023 роках держава зробила низку кроків для покращення умов функціонування бізнесу, зокрема було впроваджено спрощені процедури реєстрації підприємств та ліцензування видів діяльності. Однак, наявність корупційних схем і бюрократичних перепон залишається основним стримувальним фактором для багатьох інвесторів.

Важливим інструментом для розвитку інституційної підтримки є участь

України в міжнародних програмах. Європейський Союз та інші партнери надають фінансову та технічну допомогу, спрямовану на покращення бізнес-середовища, зокрема через створення інноваційних хабів та підтримку розвитку цифрової економіки.

Регуляторне середовище в Україні залишається важливою складовою бізнес-середовища. Незважаючи на позитивні зрушення в напрямі дерегуляції, що мали місце в останні роки, бізнес продовжує зіштовхуватися з численними бюрократичними труднощами. Відсутність прозорості в процесі прийняття регуляторних рішень, а також незбалансована система ліцензування та сертифікації створюють додаткові витрати для підприємців.

Протягом 2022-2023 років уряд України впровадив низку реформ, спрямованих на зменшення регуляторного тиску на бізнес. Одним з основних досягнень стало запровадження електронних систем для взаємодії підприємців з державними органами, зокрема через систему "Дія". Це значно спростило процеси отримання ліцензій, подання податкової звітності та реєстрації підприємств.

Однак, незважаючи на ці зміни, проблема корупції в регуляторних органах залишається актуальною. Це особливо стосується сфери отримання дозволів на будівництво та землевідведення, де спостерігається висока концентрація корупційних ризиків. Важливою складовою подальшого розвитку є посилення антикорупційних заходів та підвищення прозорості діяльності регуляторних органів.

Соціальні умови функціонування бізнесу в Україні є важливим елементом бізнес-середовища. Військовий конфлікт, що триває з 2022 року, значно вплинув на соціальні структури та рівень зайнятості в країні. За даними Державної служби статистики України, рівень безробіття у 2022 році зріс до 15%, що стало серйозним викликом для малого та середнього бізнесу, який залежить від доступності робочої сили.

З іншого боку, внутрішні переселенці та вимушені мігранти створюють нові можливості для бізнесу, особливо у сфері послуг та будівництва. Держава

впроваджує програми підтримки для підприємців, що створюють робочі місця для переселенців, а також сприяє розвитку соціального підприємництва.

Політична нестабільність, спричинена війною та тривалими реформами, також значною мірою впливає на бізнес-середовище. Зміни у законодавстві, зокрема в податковій та фінансовій сферах, часто відбуваються без попереднього обговорення з бізнес-спільнотою, що створює невизначеність для підприємців та інвесторів.

Технологічні зміни у 2022-2024 роках відкрили нові можливості для українських підприємців. Інформаційні технології, зокрема розвиток ІТ_індустрії, стали ключовим драйвером економіки під час війни. Україна продовжує залишатися важливим гравцем на світовому ринку аутсорсингу ІТ-послуг.

Розвиток технологічних стартапів та підтримка інноваційного бізнесу стають пріоритетом державної політики. За даними Українського фонду стартапів, у 2023 році було профінансовано понад 150 інноваційних проєктів, спрямованих на розвиток цифрових технологій, штучного інтелекту та кібербезпеки [8].

Держава активно підтримує розвиток цифрової економіки, що підтверджується програмами, спрямованими на впровадження інновацій у різних галузях економіки. Зокрема, уряд стимулює розвиток "розумних" міст, що дозволяє значно покращити інфраструктуру та зробити її більш стійкою до зовнішніх загроз.

Висновки. Бізнес-середовище в Україні протягом 2022-2024 років зазнало суттєвих змін під впливом воєнних дій, економічної кризи та соціальних потрясінь. Незважаючи на значні виклики, український бізнес демонструє високу адаптивність та стійкість. Важливими кроками для подальшого розвитку є зміцнення інституційної підтримки, зменшення регуляторного тиску та впровадження антикорупційних заходів.

Технологічні можливості, зокрема розвиток ІТ-сектора та інноваційних стартапів, залишаються ключовим чинником для економічного відродження

країни. За умови успішної реалізації реформ та міжнародної підтримки, бізнес-середовище в Україні має потенціал для розвитку та стабільного зростання, навіть в умовах війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Буряк Г. Інститути розвитку відносин власності у класифікації бізнес-середовища. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2022. Випуск 105. Ч.ІІ. С. 26–28.
2. Державна служба статистики України. Офіційні дані щодо кількості суб'єктів господарювання в Україні станом на 1 січня 2024 року. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 01.10.2024)
3. Мельник М. І. Класифікація бізнес-середовища. *Регіональна економіка*. 2021. № 2. С. 251–260.
4. Міністерство економіки України. Звіт про економічний стан України за підсумками 2022 року. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення 01.10.2024)
5. Національний банк України. Офіційні дані щодо облікової ставки НБУ у 2024 році. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення 01.10.2024)
6. Світовий банк. Оцінка бізнес-середовища в Україні: інституційні, правові та регуляторні аспекти. URL: <http://www.worldbank.org> (дата звернення 01.10.2024)
7. Страшний С. Бізнес-середовище як об'єкт державного регулювання. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. Вип. 2. С. 61–64
8. Український фонд стартапів. Підтримка інноваційних проектів та цифрової економіки в Україні. URL: <http://www.usf.com.ua> (дата звернення 01.10.2024)